

پایه دهم
امتحانات نیم سال دوم

آزمون: فارسی 1
زمان: 60 دقیقه
خرداد 1400

نام و نام خانوادگی:

الف) قلمرو زبانی (7 نمره)

- معنای واژه‌های نمایان شده را بنویسید. (هر مورد 0/25)

- 1) جست از صدر دکان
2) در نوای طوطیان حاذق بدی
3) عنان و سنان را پر از تاب کرد
4) بشد تیز رهام با خود و گبر
5) گفت برخیز تیغ و دشنه بیار
6) مکاری از ما سی دینار مغربی می خواست

- املا

7) در بین واژه‌ها و ترکیب‌های زیر کدام واژه نادرست نوشته شده است؟ درست آن را بنویسید. (0/5)
« نمازگزار، نگاه تضرع آمیز، جذبه‌ای اسرار آمیز، عربده و سفاهت، غلغله و ازدحام، عذر خاستن، طمأنینه »

- 8) واژه‌های درست را از درون کمانک برگزینید و جای خالی را پر کنید. (0/75)
الف) از سوی خانه بیامد خواهش ..... بر دکان بنشست ..... خواجه وش (فارق، فارغ)
ب) لیکن خروس ..... حرکتی کردن نه مناسب حال درویشان. (غالب، قالب)
پ) کار پاکان را ..... از خود مگیر ..... گرچه باشد در نوشتن شیر شیر (غیاث، قیاس)

- دستور

- 9) نقش دستوری واژگان نمایان شده را بنویسید. (1/5)
الف) پس درهای امید و روشنایی را به روی ما بگشای.
ب) ناتاناییل با تو از انتظار سخن خواهم گفت.
پ) صاد هرگز جانوری جز از پهلو نکشید.

12) «ندا و منادا» را در عبارت زیر بیابید و بنویسید. (0/5)

«پیش از تو هیچ اقیانوس را نمی‌شناختم که عمود بر زمین بایستد، ای روشن خدا در شب‌های پیوسته تاریخ»
ندا: ..... منادا: .....

13) واژه کدام گزینه «دوتلفظی» است؟ (0/25)

- الف) قلب
ب) مهربان
پ) ابلیس

14) بیت زیر را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید. (0/5)
«هدیه‌ها می‌داد هر درویش را تا بیابد نطق مرغ خویش را»

15) نوع حرف «واو» در هریک از جمله‌ها چیست؟ (0/5)
الف) خیر از درد و تشنگی می‌نالید. (.....) ب) سر را تا روی سینه فرو آورده بود و راه می‌رفت. (.....)

16) در بیت زیر یک واژه «ممال» بیابید و زیر آن خط بکشید. (0/25)
«کشانی بدو گفت: با تو سلیح
نبینم همی جز فسوس و مزیح»

17) در مورد کاربرد و معنای حرف «را» در بیت زیر توضیح دهید. (0/25)
«هدیه‌ها می‌داد هر درویش را تا بیابد نطق مرغ خویش را»

ب) قلمرو ادبی (5 نمره)

18) آرایه «استعاره» را در بیت زیر بیابید و بنویسید استعاره از چیست. (0/5)
«مپندار این شعله، افسرده گردد که بعد از من افروزد از مدفن من»

20) در بیت زیر بخش نمایان شده چه آرایه ادبی دارد؟ (0/25)
«لیک چنان خیره و خاموش ماند
کز همه شیرین سخنی گوش ماند»

21) یک «ویژگی سبک نوشتاری سهراب سپهری» را در نوشته زیر بنویسید. (0/25)
«زنگ نقاشی بود. دلخواه و روان بود. خشکی نداشت. به جد گرفته نمی‌شد. خنده در آن روا بود. معلم دور نبود. صورتک به رو نداشت.»

22) مفهوم کنایه‌های زیر را بنویسید. (0/75)
الف) کُمیتش لنگ بود: ..... ب) باب دندان بود: ..... پ) کمر بر میان بود: .....

23) «جناس همسان» را در بیت زیر بیابید و بنویسید. (0/25)
«یکی تیر زد بر بر اسب اوی
که اسپ اندر آمد ز بالا به روی»

24) آشکارترین آرایه ادبی بیت زیر چیست؟ (0/25)
«شود کوه آهن چو دریای آب
اگر بشنود نام افراسیاب»

25) کدام واژه در بیت زیر «ایهام» دارد؟ آن را در کمانک بنویسید. (0/25) (.....)
«گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد
گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید»

پ) قلمرو فکری (8نمره)

معنای بیت‌ها و عبارتهای زیر را به نثر روان بنویسید.

(27) شوخ از خود باز کنیم. (0/5)

(28) غوکان در آب و بهایم در بیشه (0/5)

(29) مَثَلِ قرآن مَثَلِ آب است روان. (0/5)

(30) ریش برمی‌کند و می‌گفت ای دریغ (0/5)

(31) جز از جامِ توحید هرگز ننوشم زنی گر به تیغِ ستم گردن من (1)

(32) ای تو رمه سپرده به چوپانِ گرگ طبع این گرگی شبانِ شما نیز بگذرد (1)

(33) سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد (1)

(34) مفهوم مَثَلِ «خورد گاو نادان ز پهلوی خویش» را شرح دهید. (0/5)

(35) مولانا جلال‌الدین در بیت زیر، مردم را از چه امری دور می‌دارد؟ (0/25)
«چون بسی ابلیس آدم روی هست پس به هر دستی نشاید داد دست»

(36) نویسنده متن زیر، چه نظری در مورد خداوند دارد؟ (0/25)

«ناتاناییل، آرزو مکن که خدا را جز در همه جا، در جایی دیگر بیابی»

